

EVROPSKÝ ROZPOČET

PRACOVNÍ LIST

T A
Č R

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

CO JE EVROPSKÝ ROZPOČET?

CO JSOU EVROPSKÉ PROJEKTY A JAK SE FINANCUJÍ?

JAK ZVÝŠIT PŘÍJMY EU, ABY TO BYLO VÝHODNÉ PRO VŠECHNY ČLENSKÉ STÁTY?

Úkol 1. Označte výrok za pravdivý (ANO) / nepravdivý (NE). Odpověď si ověřte dále v textu.

Evropský rozpočet odpovídá struktuře národního rozpočtu ČR. ANO NE

Úkol 2. Co je evropský rozpočet? Doplňte do textu chybějící slova.

investiční; národními; vyrovnaný; úrovní; malý; EUR; národních; obranu; Kč

Hlavním cílem evropského rozpočtu je financovat aktivity, které přispívají ke sjednocování různých životních v evropských regionech, k podpoře udržitelného zemědělství a k ochraně životního prostředí. Na všechny tyto aktivity dává EU většinu svých finančních prostředků. Evropský rozpočet je, tzn. že investuje peníze do nejrůznějších oblastí lidské činnosti.

Evropský rozpočet není možné srovnávat s rozpočty. Jeho charakter a účel jsou zcela odlišné. Například evropský rozpočet má pouze několik položek. Vždy je, to znamená, že nikdy nevytváří dluh a vydává pouze to, co obdrží. Oproti státům je poměrně Na rozdíl od rozpočtů nefinancuje rozpočet EU výdaje na, sociální ochranu nebo dluhové služby. Neplatí se z něj například ani provoz škol nebo práce policie jako je tomu v případě vnitrostátních rozpočtů.

Roční evropský rozpočet bude v následujících 7 letech disponovat částkou zhruba 160–170 miliard Jak velký je to balík peněz? Kdyby se evropský rozpočet rozdělil mezi evropské občany, kterých je v EU 508 milionů, každý by dostal zhruba částku 8 000–8 700

Co si můžeme pořídit za 1 mld. EUR? Například 2 000 luxusních vozů Rolls Royce.

SEKCE A – PŘÍJMY DO ROZPOČTU

1. Zdroje evropského rozpočtu

a) Označte výrok za pravdivý (ANO) / nepravdivý (NE). Odpověď si ověřte dále v textu.

 Evropský rozpočet je financován ze čtyř zdrojů: z příspěvků jednotlivých členských států (HND – hrubý národní důchod), z daně z přidané hodnoty (DPH), ze cla a z poplatku z plastů. ANO NE

HND

Největší příjem EU tvoří právě tzv. příspěvky členských států – členské státy odvádí každý rok zhruba 1,2 % svého hrubého národního důchodu (vyprodukovaného za 1 rok). Systém výpočtu HND je v každém státě stejný, proto je považován za spravedlivý. Jeho výraznou slabinou zejména z pohledu EU je však jeho absolutní závislost na členských státech. Výše tohoto příjmu je přímo úměrná ekonomické situaci v jednotlivých státech, tzn. příjmy z tohoto zdroje s ekonomickou recesí klesají. Dalším úskalím je odchod některého z členských států (jak tomu bylo v případě Velké Británie). Pro EU může taková situace představovat ztrátu svých příjmů. Například po odchodu Velké Británie přišla EU o 12 % svých příjmů. Pro představu, kdyby odešla Česká republika, EU by přišla o necelá 2 % příjmů.

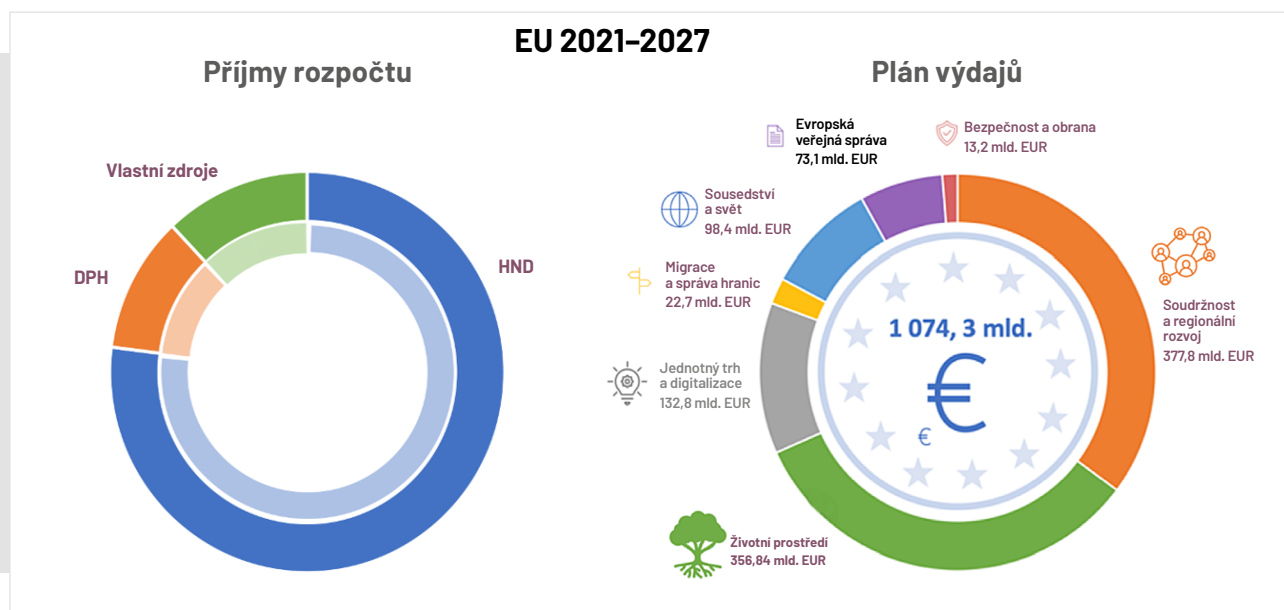
DPH

Podobným příspěvkem členských států je odvod 1 % svého DPH, kterou odvádí občané v jednotlivých státech – například při nákupech zboží a služeb. Různé státy mají různou výši DPH. Dva stejně bohaté státy mohou za rok vybrat na daních různé množství peněz. Proto je tento zdroj považován za nespravedlivý.

VLASTNÍ ZDROJE

CLO A POPLATEK Z PLASTU

Mimo příjmy z DPH a HND má EU i vlastní příjmy – získává je ze **cla** uvaleného na zboží a služby, které jsou dováženy do EU z oblastí mimo EU a z **poplatků z plastového obalového odpadu**. Každý stát musí do evropského rozpočtu odvést poplatek za to, kolik plastového obalového odpadu vyprodukuje na svém území.

b) Prostudujte si grafy a texty o rozpočtu EU a následně označte pravdivost výroků.

- A. Hlavním příjmem rozpočtu EU jsou cla uvalená na zboží a služby, které jsou dováženy do EU z oblastí mimo EU a poplatky z plastu. ANO NE
- B. Mezi největší priority pro následujících sedm let patří ochrana životního prostředí a politika soudržnosti. ANO NE
- C. EU se zaměří na prohlubování jednotného trhu a digitalizace a na rozvoj vztahů se sousedskými zeměmi a zeměmi mimo EU. ANO NE
- D. Z celého rozpočtu jde nejméně peněz na evropskou administrativu. ANO NE
- E. Mezi méně finančně podporované oblasti (nikoliv však nejméně) patří migrace, bezpečnost a obranná politika. ANO NE

c) Vyberte správnou odpověď.

- A. Příjem z HND členských států v rozpočtu EU představuje:
- Hlavní zdroj rozpočtu
 - Doplnkový zdroj
 - Dnes se už nevyužívá
- B. Nevýhodou příjmu z HND členských států v rozpočtu EU je:
- Závislost EU na členských státech
 - Nespravedlivý výpočet
 - Nepřináší dostatečné množství peněz do rozpočtu

EU HLEDÁ NOVÉ ZDROJE

d) Označte výroky za pravdivé/nepravdivé a odpověď si ověřte dále v textu.

- A. V evropském rozpočtu dochází k úbytku příjmů ze cla. ANO NE
- B. EU nehledá nové zdroje do rozpočtu. ANO NE

Vlastní zdroj EU je tedy takový zdroj příjmů, který si EU vytvoří svou vlastní činností a který nepodléhá vůli členských států. To znamená, že pokud by EU měla více svých vlastních zdrojů, měla by být tím pádem více nezávislá. Dalším důvodem, proč EU hledá nové zdroje, je neustálé snižování příjmů ze cla. V důsledku rozšiřování EU totiž logicky dochází k úbytku počtu zemí, se kterými EU obchoduje a které by musely při vstupu se svými výrobky do EU platit clo¹.

e) Vyberte jednu správnou odpověď.

- A. Proč EU hledá nové zdroje?
- a) EU se snaží posílit nezávislost na členských státech.
 - b) EU se snaží posílit nezávislost na členských státech a zároveň musí vyřešit úbytek příjmu ze cla.
 - c) EU se tak snaží řešit úbytek příjmu ze cla.

¹ Celní poplatek je dávka vybíraná státem při přechodu zboží přes celní hranici. Stát nebo skupina států je používá jako tzv. ochranný prostředek.

B. Z jakých příjmů je financovaný evropský rozpočet?

- a) Cla, poplatek z plastu, HND, DPH
- b) DPH, daň z příjmu, cla
- c) HND, cla

DAŇ JAKO NOVÝ ZDROJ

Jedním z nápadů na nové vlastní zdroje je nějaká forma nové přímé daně. Tak jako se odvádí daně do státního rozpočtu, odváděli by se daně do evropského rozpočtu. Evropská unie proto navrhla různé formy zdanění či poplatků s větším propojením na aktivity EU. Jeden takový nový zdroj se už povedlo v roce 2021 do rozpočtu zavést a tím je už zmíněný poplatek za produkci z plastu, který je odváděn z členských států do evropského rozpočtu (výše poplatku se odvíjí od toho, kolik se vyprodukuje plastu na území daného členského státu). O ostatních nápadech na nové vlastní zdroje se v EU zatím stále diskutuje.

Návrhy na nové zdroje jsou například (podrobně ve slovníčku):

- Daň z finančních transakcí
- Daň z leteckého paliva
- Výnosy ze systému obchodování s emisemi
- Zdanění příjmů nadnárodních společností
- Kompenzace emisí uhlíku na hranicích
- Zdanění digitálních služeb

2. Čistý plátce vs. čistý příjemce

a) Označte výrok za pravdivý/nepravdivý a odpověď si ověřte dále v textu.

Čistý plátce z evropského rozpočtu víc peněz čerpá, než do něj odvádí. ANO NE

Ze společného evropského rozpočtu každý stát nějaké peníze dostává, ale také do této společné kasy určitý obnos odvádí. Pokud jsou příjmy z rozpočtu Evropské unie daného státu vyšší než peníze, které do společné kasy země odevzdala, pak se jedná o **čistého příjemce**. Taková země je pak vůči evropskému rozpočtu v takzvané čisté pozici. Opakem je situace **čistého plátce** – tehdy do rozpočtu daná země odvádí více, než z něj získává.

Největší čistí plátcí	Největší čistí příjemci
1. Německo	1. Polsko
2. Francie	2. Maďarsko
3. Itálie	3. Řecko

Zdroj: Evropská komise 2018

ČR A EVROPSKÝ ROZPOČET

Česká republika je od svého vstupu do EU stále **čistým příjemcem**, tzn. že získává ze souhrnného rozpočtu EU více prostředků, než do něj odvádí. **Čistá pozice ČR ve vztahu k rozpočtu EU je tak kladná.** V průběhu roku 2019 obdržela Česká republika z rozpočtu EU celkem 119,9 mld. Kč (tj. cca 4,7 mld. €) a celkem do rozpočtu odvedla 51,4 mld. Kč (tj. cca 2,0 mld. €). Z toho vyplývá, že za celý rok 2019 Česká republika **získala o 68,5 mld. Kč více, než do rozpočtu EU zaplatila.**

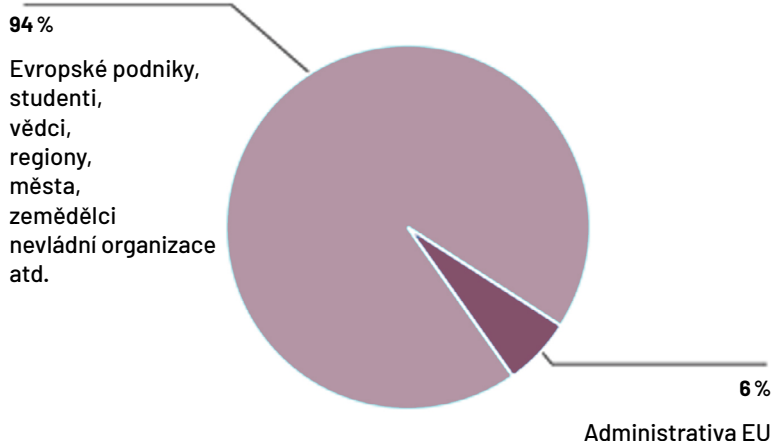
b) Označte výrok za pravdivý/nepravdivý.

 Kolik členský stát do evropského rozpočtu pošle peněz, tolik peněz se mu vrátí zpátky. ANO NE

SEKCE B – VÝDAJE EU ROZPOČTU

1. Evropská administrativa

Administrativní náklady představují 6 % celkového rozpočtu. Tyto výdaje pokrývají náklady na platy zaměstnanců a správu budov institucí EU, včetně Evropského parlamentu, Rady ministrů, Evropské komise, Soudního dvora a Účetního dvora. Podíl těchto nákladů na celkovém rozpočtu zůstává dlouhodobě na stejné úrovni. I přesto, že platy zaměstnanců kvůli inflaci rostou, náklady se nezvětšují, a to kvůli snižování počtu zaměstnanců.

Zdroj: Evropská komise 2014

2. EU fondy aneb politika soudržnosti

a) Najděte chyby ve výroku a odpověď si ověřte v textu případně na internetu.

Evropa se snaží prostřednictvím své politiky podpořit hlavně ty nejvyspělejší regiony v EU. ANO NE

Cílem politiky soudržnosti je **vyrovnávat rozdíly v evropských regionech** tak, aby v chudých regionech bylo dostatek pracovních příležitostí, aby se v regionech rozvíjela dopravní infrastruktura, aby ve všech regionech byla stejná či velmi podobná kvalita života.

b) Jaké jsou argumenty pro a proti kohezní politice? Přiřaďte tvrzení A–E do správné části tabulky. Odpovědi následně ověřte v textu níže. Po individuální práci spolu ve třídě o argumentech diskutujte.

Argumenty PRO	Argumenty PROTI
.....
.....
.....
.....

- A. Vyrovnání rozdílů mezi bohatými a chudými regiony vede k jednotnému homogennímu prostoru, který usnadní volný pohyb zboží, služeb a osob.
- B. Dotace způsobují křivení trhu, čímž jsou regiony poškozovány. Peníze jsou totiž často posílány do chudých regionů bez ohledu na jejich specifické potřeby a podmínky.
- C. Dotace snižují potřebu lidí stěhovat se za prací do větších měst a do jiných regionů.
- D. Zvýšení přínosu kohezních projektů pro region je možné zabezpečit finanční spoluúčastí žadatelů projektů – skládáním zdrojů se zvyšuje odpovědnost podniků. Pokud žadatel o projekt nemá pro svůj podíl k dispozici dostatečné množství peněz, může o ně zažádat soukromého investora, banku, kraj nebo třeba stát.
- E. Nůžky mezi nejchudšími a nejbohatšími regiony zůstávají i přes významné investice široce rozevřeny.

Když se žadatel rozhodne o dotaci zažádat, může k tomu využít zejména **Evropský sociální fond (ESF), Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) a Fond soudržnosti (FS)**.

ESF

Hlavní prioritou tohoto fondu jsou investice, tzv. měkké projekty. Podporuje zvýšení zaměstnanosti a počtu pracovních míst. Fond financuje například vzdělávání zaměstnanců, podporu návratu lidí na trh práce, speciální programy pro osoby postižené sociální exkluzí, inovativní vzdělávací programy, zavádění moderních metod vzdělávání.

EFRR

Hlavními prioritami tohoto fondu je financování rozvoje a strukturálních změn regionů, jejichž rozvoj zaostává, a financování přeměn upadajících průmyslových regionů.

FS

Fond soudržnosti poskytuje finanční příspěvky na projekty související se životním prostředím a transevropské sítě v oblasti dopravní infrastruktury. K tomuto fondu mají přístup jen ty členské státy, jejichž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU (bohaté evropské státy tedy čerpat nemohou).

c) Přečtěte si popis fondů a přiřaďte žádost k fondu.

- A. Vývoj vzdělávacího programu ve škole se zaměřením na inkluzi postižených osob. ESF EFRR SF
- B. Projekt navrhující opravu starého mostu v upadajícím průmyslovém regionu. ESF EFRR SF
- C. Projekt na opravu železnice v zemi, jejíž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU. ESF EFRR SF
- D. Projekt zaměřený na kurz pro učitele, který cílí na prohloubení jejich kvalifikace. ESF EFRR SF
- E. Projekt zaměřený na rozvoj elektrobuses v rámci městské hromadné dopravy v regionu, který je v zemi, jejíž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU. ESF EFRR SF
- F. Obnova krajiny po těžbě v průmyslovém regionu. ESF EFRR SF

3. Výdaje na životní prostředí a zemědělství

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Politika životního prostředí náleží až k těm mladším aktivitám Společenství. EU totiž velmi dlouhou dobu trvalo uvědomit si, že ekologie nemá hranice. Dnes už všichni víme, že nedostatečná ochrana životního prostředí se dotýká nás všech, všech lidí na planetě. Důraz na ochranu životního prostředí proto dnes prolíná všechny aktivity, kterým se EU věnuje.

Vyčleněné peníze se v praxi utrácí za nové technologie v zemědělství, které jsou šetrnější k životnímu prostředí, na výstavbu elektráren, které vyrábějí čistou energii, na výzkum v oblasti se zacílením na ochranu klimatu, na podporu udržitelné městské hromadné dopravy, na výstavbu železnic, na zateplení domů a taky třeba na výměnu kotlů, které produkují nižší množství emisí.

a) Vyhledejte si na internetu ekologickou katastrofu Baia Mare. O katastrofě zjistěte:

- A Kdy, kde a co se stalo?
.....
- B Jaké byly dopady?
.....
- C Kolik zemí tím bylo zasaženo?
.....
- D O jakou látku se jednalo?
.....
- E Řeší důsledky této situace nějaká evropská instituce ve snaze předejít takové situaci do budoucna? Pokud ano, jaká?
.....

ZEMĚDĚLSTVÍ

Cílem zemědělské politiky je zajištění světové produkce potravin s ohledem na nárůst světové populace, která způsobuje neustále se zvyšující poptávku a zároveň zavedení šetrných zemědělských postupů v péči o krajinu, které přispějí ke snížení produkce emisí a budou šetrné vůči ekosystému.

Tím hlavním prvkem ve společné zemědělské politice (SZP), kam jsou směřovány výdaje, je podpora příjmů zemědělců, kteří plní důležitou roli v ochraně krajiny, rozvoji venkova a v ochraně zachování druhové rozmanitosti. S tím cílem jsou zavedeny tzv. přímé platby. Jedná se o dotace, které jsou poskytovány zemědělcům a farmářům s cílem podpořit jejich činnost. V České republice každý farmář dostává ročně dotace na své zemědělství podle toho, jak veliké má zemědělské pozemky. V následujících sedmi letech dostane zemědělec na hektar půdy ročně zhruba 250 EUR (6 500 Kč). Čím větší pozemky, tím víc peněz. V rámci celé EU nicméně v posledních letech vzrůstá požadavek na tzv. povinné zastropování plateb tak, aby nepřesáhly určitou roční úroveň (např. 100 000 EUR na hospodářství). EU se tímto postupem snaží podporovat nikoliv pouze velké výrobní podniky, ale naopak i drobnější farmáře. EU se tak snaží zajistit, aby nejvíce peněz neputovalo k těm největším farmářům, kteří se bohužel o krajinu starají nejhůře.

b) Vyberte správnou odpověď.

Kdo má nárok na zemědělské dotace?

- A. Každý zemědělec pracující v EU, který dodržuje stanovené ekologické standardy a standardy správného nakládání se zemědělskou půdou.
- B. Mladý zemědělec pracující v EU, který není starší než 65 let.
- C. Pouze zemědělec, který vyváží své plodiny do zemí mimo EU.

SEKCE C – JAK VYTVOŘIT ROZPOČET?

1. Proces schvalování rozpočtu

a) Doplňte chybějící klíčová slova:

priority; poloviny; uplatněn; každý; instituce; sedmileté; roční; více let; rámeček; státy; obtížné

Schválení rozpočtu EU předcházela rok dlouhá a náročná jednání, proto se dnes vyjednává o rozpočtu rovnou na a nazývá se to Víceletý finanční (VFR).

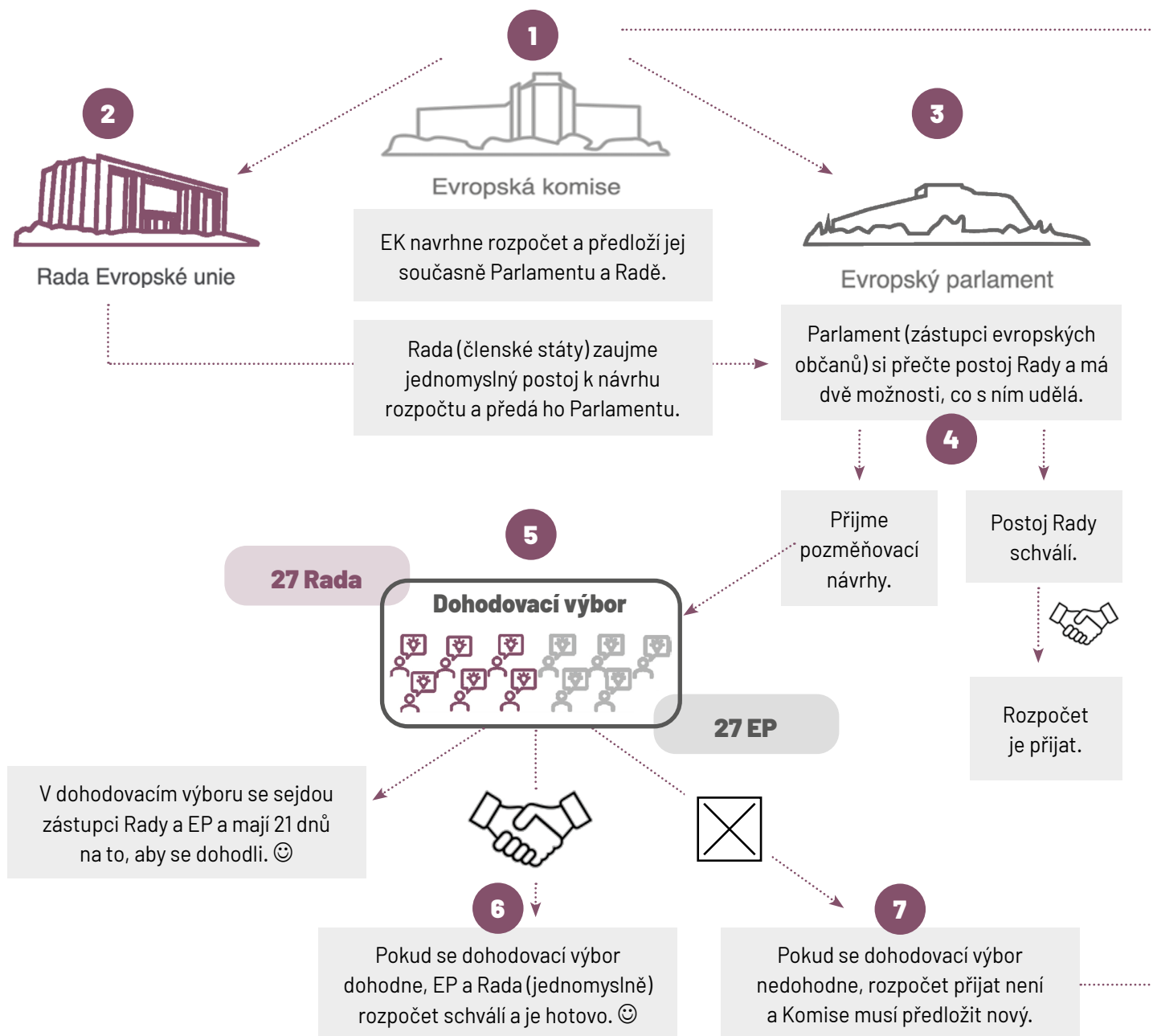
VFR je rozpočet na finanční období, v rámci kterého jsou sestavovány jednotlivé rozpočty. Důvodem pro zavedení VFR bylo vyjednávání, které každý rok předcházelo schválení ročního rozpočtu. Dřív se totiž rozpočet na každý rok vytvářel zvlášť. Každý, kdo se mohl procesu tvorby rozpočtu účastnit (členské a evropské), měl vlastně každý rok novou příležitost vnést do něj své nápady a Tím pádem schválení rozpočtu předcházela každý rok dlouhá a náročná jednání. V některých letech se dokonce rozpočet vyjednával až do roku, ve kterém měl být rozpočet už dávno

b) Jsou výroky pravdivé? Na základě vašich znalostí a zkušenosti se pokuste označit pravdivost/nepravdivost a poté si ověřte správnost své odpovědi v následujícím schématu a textu.

A. Členské státy jsou ve schvalovacím procesu zastoupeny Radou EU. ANO NE

B. Rozpočet EU schvalují všechny instituce ANO NE

KROK ZA KROKEM V PROCESU SCHVÁLENÍ ROZPOČTU

1. Všechny orgány a instituce EU vypracují do 1. července každého roku odhady svých výdajů na příští rozpočtový rok. Komise tyto odhady shrne do návrhu ročního rozpočtu, který nejpozději 1. září předloží Parlamentu a Radě.
2. Rada přijímá svůj postoj k návrhu rozpočtu a předkládá jej Parlamentu do 1. října spolu s odůvodněním svého postoje.
3. Současně parlamentní výbory diskutují o návrhu rozpočtu a předkládají svá stanoviska Rozpočtovému výboru, který je věcně příslušným výborem připravujícím postoj Parlamentu. Parlament má 42 dnů na to, aby postoj Rady buď schválil, nebo jej většinou hlasů všech svých členů pozměnil. Poslanci EP hlasují o postoji, připraveném Rozpočtovým výborem, a jakýchkoli předložených pozměňovacích návrzích zpravidla na říjnovém plenárním zasedání.
4. Pokud Parlament postoj Rady schválí nebo pokud nezaujme postoj, považuje se rozpočet za přijatý. Nicméně Parlament obvykle přijímá změny a pozměněné znění je předkládáno Radě. V tomto případě předseda Parlamentu okamžitě svolává schůzi dohodovacího výboru. Výbor se však nesejde, pokud Rada do deseti dnů informuje Parlament, že všechny jeho pozměňovací návrhy přijala.
5. Dohodovací výbor, který se skládá ze zástupců Rady EU a Evropského parlamentu, má za úkol dospět ve lhůtě 21 dnů ke společnému návrhu.
6. Pokud se dohodovací výbor dohodne na společném návrhu, Parlament a Rada mají 14 dní na jeho schválení. Předseda Parlamentu poté rozpočet podepíše a prohlásí jej za přijatý s konečnou platností.
7. Pokud dohodovací výbor nedospěje k dohodě nebo pokud Parlament zamítne společný návrh, předloží Komise nový návrh rozpočtu. V případě, kdy společný návrh zamítne Rada, může Parlament přesto rozhodnout o jeho přijetí.

Jakmile je rozpočet EU přijat, nese Evropská komise odpovědnost za jeho plnění (ostatní orgány a instituce nesou odpovědnost za své vlastní správní rozpočty).

c) Vyberte správné tvrzení (k ověření odpovědi využijte schéma a text).

- A. Evropský parlament (zástupci lidu) mají stejný vliv na schválení rozpočtu jako má Rada EU (členské státy).
- B. Komise může připomínkovat rozpočet v prvním čtení.
- C. Rada EU (členské státy) má větší vliv na schválení rozpočtu, než má Evropský parlament (zástupci lidu).

SEKCE D – MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST VYŽADUJE MIMOŘÁDNÉ ŘEŠENÍ

1. Dluhopisy EU

EU utrpěla v covidové pandemii obrovskou ztrátu, a proto přemýšlí, jak pomoci členským státům a současně dospět k původním cílům – ozelenění. EU proto přišla s nápadem, že si poprvé v životě **půjčí peníze**. Nicméně EU chce půjčku rychle splatit, právě proto hledá EU nové zdroje, aby bylo možné tyto závazky splatit dřív.

Víceletý finanční rámec na roky 2021–2027 byl proto doplněn o balík peněz, který je známý pod názvem **Next Generation** (NGEU).

K financování tohoto balíku peněz vydá Komise jménem EU **dluhopisy** na finančních trzích. Komise si půjčí peníze na podporu členským státům, které si tak budou nepřímo půjčovat za velmi dobrých podmínek, na které by samy nedosáhly. Některé země by kvůli svému zadlužení nedostaly tak příznivý úrok.

EU bude potom poskytovat tyto půjčené peníze členským státům ve formě grantů a půjček.

a) Vyberte správné tvrzení:

- A. Víceletý finanční rámec na roky 2021–2027 je kvůli zvýšeným výdajům způsobeným covidovou krizí doplněn o další balík peněz NGEU.
- B. EU si nebude půjčovat na finančních trzích.

SLOVNÍK

Clo – dávka vybíraná státem nebo skupinou států při přechodu zboží přes celní hranici.

DPH – daň z přidané hodnoty (zkratka DPH) tvoří jeden z nejdůležitějších příjmů státního rozpočtu. Platí ji všichni při nákupu většiny zboží a služeb.

HND – hrubý národní důchod je souhrn příjmů výrobních faktorů na daném území za určité období (obvykle jeden rok).

Rating – stanovení rizika nedodržení závazku.